

Školsko natjecanje iz povijesti
Školska godina 2024./2025.
6. skupina: IV. (četvrti) razred srednje škole
22. siječnja 2025.

Školsko natjecanje iz povijesti

22. siječnja 2025.

6. skupina: IV. (četvrti) razred srednje škole

Zaporka:

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova:

	70	%
--	-----------	----------

Upute natjecateljima:

- 1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
- 2. Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.**
- 3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.**
- 4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.**
- 5. Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.**
- 6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.**
- 7. Ispit piši isključivo pisanim slovima, ne tiskanim. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.**
- 8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZO u školskoj godini 2024./2025. Pri tome se nemoj koristiti kraticama, nego punim nazivima.**
- 9. Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
- 10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Školskoga povjerenstva.**
- 11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.**

Školsko povjerenstvo:

1. _____ (predsjednik Školskoga povjerenstva)
2. _____ (član Školskoga povjerenstva)
3. _____ (član Školskoga povjerenstva)

1. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i promotri karikaturu pa odgovori na pitanja.

Poslije osnivanja u siječnju 1920., Liga je sa sjedištem u Ženevi i s četrdeset osam država članica, tragala za načinom na koji će unaprijediti međunarodnu suradnju, zaštititi etničke manjine i učiniti sve što je moguće u rješavanju humanitarne krize u Srednjoj i Istočnoj Europi. Najvažnije od svega bila je njena posvećenost održanju poslijeratnog međunarodnog poretka. Pokazat će se da je to bila uzaludna nada. Liga nije raspolagala vojnom moći kojom bi intervenirala, a zamisli o međudržavnoj instituciji koja bi efektivno štitila kolektivnu sigurnost bile se iluzorne. Iako je zamišljena kao istinski svjetska organizacija, Liga je svedena na isključivo europski pothvat kojim su dominirali interesi Britanije i Francuske.

Izvor: Ian Kershaw, *Do pakla i natrag: Europa 1914. – 1949.* (Zagreb: Fraktura, 2017.), 121.

KLJUČNI KAMEN SAD

1.1. Navedi oba službena naziva organizacije o kojoj izvori govore.

1.2. Koja je, prema pisanome povijesnom izvoru, bila njezina najvažnija uloga?

1

1.3. Zašto nije bila uspješna u ostvarenju svojih ciljeva?

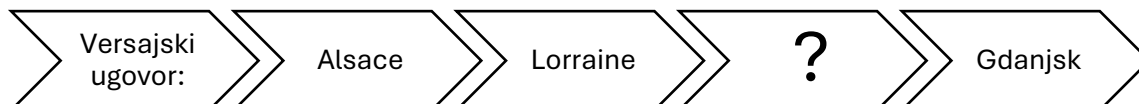
1

1.4. Objasni značenje karikature.

1

1

2. Na koju su oblast direktno utjecale odredbe Versajškoga ugovora? Zaokruži točan odgovor.

- A. Saska oblast
- B. Bavarska oblast
- C. Ruhrska oblast
- D. Rajnska oblast

	1
--	---

3. Što od navedenoga nije posljedica sklapanja Rapalskoga ugovora. Zaokruži točan odgovor.

- A. Rijeka je proglašena slobodnom državom.
- B. Predsjednik postaje Riccardo Zanella.
- C. Rijeka gospodarski izrazito napreduje.
- D. Broj se stanovnika smanjuje.

	1
--	---

4. Što od navedenoga nije posljedica sklapanja Rimskih ugovora. Zaokruži točan odgovor.

- A. Zakon o službenoj promjeni onih imena koja vrijedaju javni red ili nacionalne osjećaje
- B. Nettunske konvencije
- C. Carta del Carnaro
- D. Zakon o smiješnim imenima i prezimenima

	1
--	---

5. Usporedi sustave i poveži ih s pripadajućim slovima koja trebaš upisati na praznu crtu.

totalitarizam _____	A. sekularna država, tržišno gospodarstvo, sloboda vjeroispovijesti
demokracija _____	B. jedna osoba ili stranka vlada silom i nadzire sve poluge vlasti
diktatura _____	C. potpuna kontrola društva i pojedinca, teror i progoni neistomišljenika
	D. trodioba vlasti, izbori i pravo glasa

	3
--	---

6. Usporedi države i poveži ih s pripadajućim slovima koja trebaš upisati na praznu crtu.

Francuska _____	A. dvodomni parlament, dvije stranke, žensko pravo glasa od 1920.
Velika Britanija _____	B. parlament bira vladu i predsjednika, žensko pravo glasa od 1945.
SAD _____	C. dvodomni parlament, dvije stranke, žensko pravo glasa od 1918.
	D. višestranačje, elektorski glasovi, žensko pravo glasa od 1918.

	3
--	---

7. Pozorno pročitaj ulomke iz povijesnih izvora i odgovori na pitanja.

I. Izvor: Franjo Malin: (...) *Ne razdvaja nas dakle ni vera, ni pismo, ne razdvaja nego spaja naš jedan jezik, jedna domovina, isto poreklo, isti običaji, iste vrline, isti poroci, jednaki interesi, isti prijatelji, isti neprijatelji, ista budućnost i mnogo drugo što sačinjava ljudski život.*(...) *Jedan narod mora imati jedno ime, to ime može biti samo jugoslavenstvo u svim njegovim oblicima. Stoga se ističe: Bez čistog jugoslavenstva nema Jugoslavena, a bez Jugoslavena nema jedinstvene države, a bez nje nema zajedničkog ni mirnog života.*

Izvor: Aleksandar Jakir, *Dalmacija u međuratnom razdoblju 1918. – 1941.* (Zagreb: Leykam, 2018.), 106.

II. Izvor: Stjepan Radić: *Tko bi htio izbrisati sve prirodne stoljetne i tisućljetne unutrašnje granice i razlike, dakle ono što nije stvoreno krvlju, nego što su stvorili Bog, priroda i život, taj bi morao početi s takvim nasiljem i s takvim domaćim ratom i pokoljem, koji bi i našu narodnu zajednicu najprije osramotio, a onda i proširio. I zato, u ime narodnog jedinstva i bratimstva, i u ime čovječanske pravice i slobode, u ime zdravoga razuma, i na temelju hrvatskog tisućljetnoga narodnoga i državnoga prava: mi Hrvati hoćemo u jugoslavenskom jedinstvu svoju hrvatsku državu.*

Izvor: Stipe Kljajić, *Nikada više Jugoslavija: intelektualci i hrvatsko nacionalno pitanje* (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2017.), 89.

7.1. Koju specifičnu varijantu ideologije jugoslavenstva zagovara autor prvoga izvora?

	1
--	---

7.2. Navedi puni naziv političke organizacije kojoj odgovara perspektiva izložena u prvome izvoru, a koja je djelovala od 1921. do 1929. i pri tome se koristila ekstremnim metodama.

	1
--	---

7.3. Obrazloži u čemu je ključna razlika između perspektive jugoslavenskoga jedinstva izložene u drugome izvoru u odnosu na perspektivu jugoslavenskoga jedinstva izložene u prvome izvoru.

	1
--	---

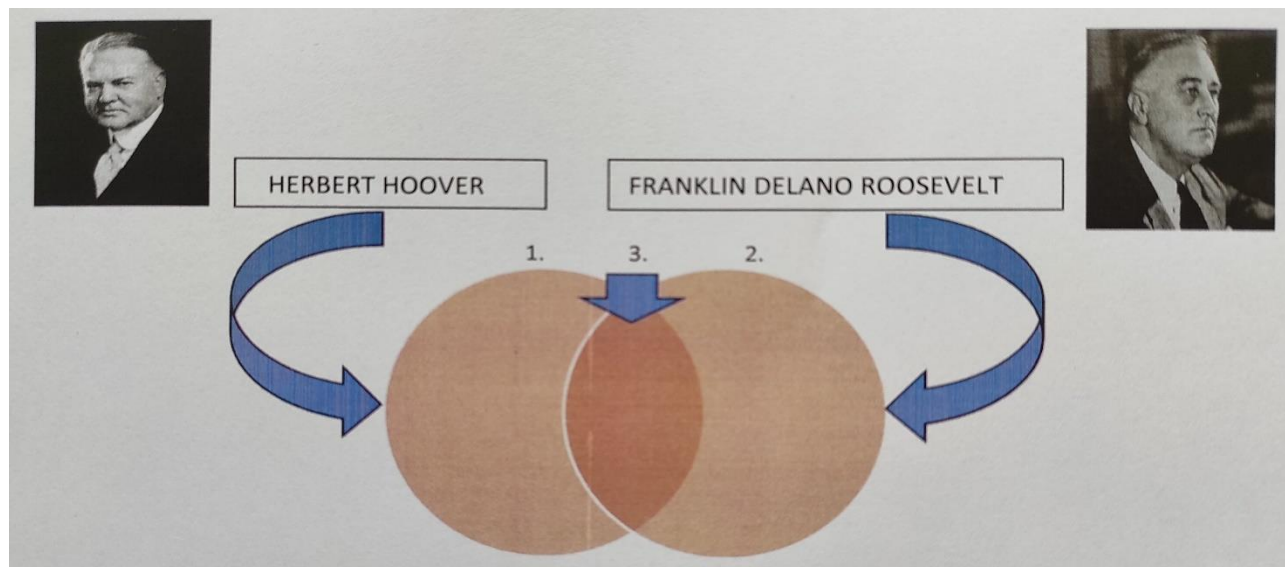
8. Popuni tablicu odgovarajućim službenim nazivima stranke koju je predvodio Stjepan Radić ili, pak, koalicije kojoj je stranka pripadala, u vrijeme kad se zalagala za stajališta navedena u tablici.

1.	zalaganje za prava i obrazovanje seljaka
2.	zalaganje za federativnu republiku
3.	priznanje monarhije i Vidovdanskoga ustava
4.	približavanje stajalištima Svetozara Pribičevića

	4
--	---

9. Pozorno pročitaj sve zadatke.

9.1. Navedene mjere izlaska iz gospodarske krize dvojice američkih predsjednika razvrstaj u Vennov dijagram tako da njihovo pripadajuće slovo upišeš na odgovarajuće mjesto u dijagramu.

RFC = Korporacija za financiranje i rekonstrukciju (obnovu)

A. osnivanje RFC-a	E. osiguranje sredstava za javne radove
B. veće oporezivanje bogatih	F. dodjela subvencija poljoprivrednicima
C. osnivanje sindikata	G. smanjenje poreza
D. refinanciranje hipoteka na stanove i dodatno kreditiranje	

	3
--	---

9.2. Koju su ideju, protivnu ideji *laissez faire*, prihvatila obojica predsjednika?

	1
--	---

9.3. Čiji je program mjera postigao bolje rezultate?

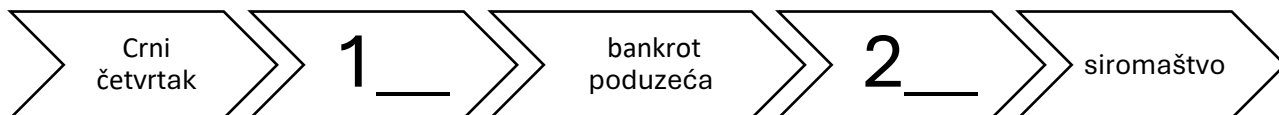
	1
--	---

10. Koji je jedan od glavnih uzroka izbijanja Velike gospodarske krize? Zaokruži točan odgovor.

- A. inflacija
 B. tržišno gospodarstvo
 C. hiperprodukcija
 D. potrošačko društvo

	1
--	---

11. Pored brojeva 1 i 2 upiši slovo ispred točnoga odgovora i upotpuni uzročno-posljedični niz.

- A. hiperinflacija
- B. Crni utorak
- C. glad
- D. nezaposlenost

	2
--	---

12. Usporedi podatke u tablici i odgovori na pitanja.

Promjene u ekonomskim pokazateljima 1929. – 1932.

	SAD	VELIKA BRITANIJA	FRANCUSKA	NJEMAČKA
INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA	- 46 %	- 23 %	- 24 %	- 41 %
VELEPRODAJNE CIJENE	- 32 %	- 33 %	- 34 %	- 29 %
VANJSKA TRGOVINA	- 70 %	- 60 %	- 54 %	- 61 %
NEZAPOSLENOST	607 %	129 %	214 %	232 %

Izvor: Jerome Blum, Rondo Cameron, Thomas G. Barnes, The European world: a history (Little, Brown, 1966), 885.

12.1. Koju je državu, prema ekonomskim pokazateljima, najviše pogodila ekonomska kriza?

	1
--	---

12.2. Kakva su gospodarstva i države bili najugroženiji Velikom depresijom?

	1
--	---

13. Upisivanjem odgovarajućega slova na praznu crtu poveži zakon s pripadajućom vrstom promjene koja je nastala njegovim donošenjem.

_____ Zakon o nazivu i podjeli Kraljevine na upravna područja 1929.

_____ šestosiječanjska diktatura 1929.

_____ zakonska intervencija 1931.

A. gospodarske

B. političke

C. društvene

	1
--	---

14. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Kao svaku večer, točno u 8 sati izašao je iz kuće broj 4a. Kad se pojavio na pragu, tri su čovjeka s ugla ulice naglo pošla prema njemu. Prvi ga je udario po glavi tolikim zamahom da mu je štap ispao iz ruku. Jeknuo je jedino mukli udarac. Šufflay se složio kao pokošen. Jedan ga od trojice odmah pridigao, prislonio na vrata, mehaničarske radionice u kući Dalmatinska ulica broj 4 i pretresao mu džepove. Treći je odjurio do gostionice „K orlu” odakle je kratko telefonirao: „Svršeno je!” Automobilom, koji ih je dočekao u magli, napadači su nestali. Sve je bilo gotovo u dvije-tri minute.

Izvor: Josip Horvat, *Hrvatski panoptikum* (Zagreb: Ex Libris, 2007.), 307.

14.1. Koji je povijesni događaj opisan u izvoru?

	1
--	---

14.2. O kakvoj režimskoj politici izvor svjedoči?

	1
--	---

14.3. Koja su dvojica znanstvenika u povodu opisanoga događaja uputila prosvjedno pismo tada najvećoj međunarodnoj organizaciji? Navedi njihova imena i prezimena.

	2
--	---

14.4. Pozorno prouči prikazani slikovni izvor o događaju koji je uslijedio kao odgovor tom režimu.

	2
--	---

O kojemu je događaju riječ? Navedi ime i prezime ministra koji je tom prilikom smrtno stradao.

15. Pozorno pročitaj povijesni izvor i odgovori na pitanja.

Iz izvještaja Hugha Seton-Watsona Foreign Officeu (travanj 1939.):

Hrvatsko je pitanje u stvarnosti dvostruki problem. Tu je problem regionalne autonomije i postavljanja granica između Hrvatske i Srbije i problem političke slobode za cijelo kraljevstvo. Kad je dr. Maček, vođa Hrvatske seljačke stranke, 14. kolovoza 1938. došao u Beograd, govorio je skupu od 80 000 Srba iz Beograda i Šumadije (središnja Srbija) o nepravdama u Hrvatskoj te spomenuo jedan otok u Dalmaciji gdje vlada neograničen teror policije i upitao: „Može li se očekivati da će se ti dalmatinski Hrvati boriti u slučaju rata za ovu državu?” na što je skup Srba odgovorio: „Ne, a ne bismo ni mi!”

Izvor: Ljubo Boban, *Kontroverze iz povijesti Jugoslavije* 3, (Školska knjiga - Stvarnost, Zagreb 1990.), 113.

15.1. U jednoj rečenici objasni što je hrvatsko pitanje ?

	1
--	---

15.2. Napiši kako hrvatsko pitanje vidi Hugh Seton-Watson.

	1
--	---

15.3. Objasni zašto je opisani događaj mogao potaknuti stvaranje Banovine Hrvatske.

	1
--	---

16. Usporedi podatke u tablici „Porast industrijske proizvodnje 1929. – 1938.”.

Pokrajina	Porast industrijske proizvodnje 1929. – 1938.
Srbija	44%
Bosna i Hercegovina	11%
Crna Gora	11%
Slovenija	10%
Makedonija	8%
Hrvatska	7%

Izvor: Stjepan Lovrenović, *Ekonomska politika Jugoslavije*, Sarajevo, 1960., str. 70. – 71.

16.1. U kojoj je pokrajini stopa porasta najniža, a u kojoj najviša?

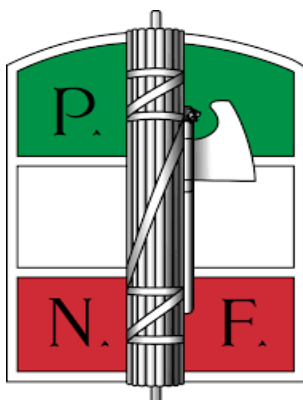
	1
--	---

16.2. Na koji je način to povezano s državnim investicijama?

	1
--	---

17. Pozorno promotri prikazani slikovni povijesni izvor i pročitaj ulomak iz pisanoga povijesnoga izvora pa odgovori na postavljena pitanja.

17.1. Navedi puni naziv političke stranke, kojoj je prikazani grb bio službeni grb od 1921. g.

	1
--	---

Novinski članak iz 1927: (...) možemo ustvrditi da je i u glazbi, možda i više nego li u bilo kojem polju umjetnosti, Italija bila i jest prva među velikim civiliziranim nacijama. Čitav talijanski narod od Alpa do Madonie na Siciliji jest strastveno vezan uz glazbu kako vokalnu tako i instrumentalnu. (...) Italija je zemlja glazbe. Brojne ljepote i raznolikost njezine zemlje, združene sa sposobnošću prilagođavanja naših ljudi, učinila je od nje najjači centar ove predivne umjetnosti; to je rijedak privilegij koji nam priznaje cijeli svijet, koji našu glazbu obožava, koji joj se divi i koji je ljubomoran na tu našu neospornu sposobnost moralne superiornosti nad drugim narodima.

Izvor: Lada Duraković, Fašizam i glazba u Puli, Časopis za suvremenu povijest, Vol. 35 No. 1, 2003., str. 82. – 83.

17.2. Koji element ideologije te političke stranke je u izvoru posebno naglašen?

	1
--	---

17.3. Kako su se od 1919. do 1921. nazivale borbene skupine od kojih je ta stranka nastala?

	1
--	---

17.4. Koji je naziv i koja je simbolika znaka u sredini slikovnoga izvora?

	2
--	---

18. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Demonstracije protiv politike Italije prema našoj zemlji nisu prestajale. Do njih je došlo ponovo 15. lipnja 1920. godine u Dubrovniku. Prosvjedna skupština traži od vlade Kraljevstva SHS da se Italiji postavi ultimatum u kojem treba navesti datum do kojeg treba napustiti naše krajeve. Demonstracije 15. srpnja 1920. organiziraju se u povodu incidenta kojeg su prouzrokovali mornari talijanskog broda „Puglia” u Splitu...Događaji u Splitu ogorčili su Dubrovčane...U rezoluciji se ponovno traži postavljanje ultimatumu Italiji da napusti naše krajeve...

Izvor: Franko Mirošević, Mir u Rapallu i događaji uz njegovu primjenu u južnoj Dalmaciji do 1928. godine, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 24 (1991.), br. 1: 150 – 151

18.1. Kakva je bila situacija u Dalmaciji tijekom pregovora s Italijom?

	1
--	---

18.2. Što se traži od Kraljevstva SHS?

	1
--	---

18.3. Koji se biskup često uzimao kao simbol otpora talijanskim pretenzijama?

	1
--	---

19. Zaokruži tvrdnju (o obrazovanju u Jugoslaviji u međuratnome razdoblju) koja nije točna.

- A. Osnovna je škola bila obvezna.
- B. Sukladno zakonu, vjeroučitelji su, uz ravnatelja, imali glavnu riječ u odgoju učenika.
- C. Većina je stanovnika i dalje bila neobrazovana.
- D. Udio nepismenih u hrvatskim krajevima bio je veći od 52 %.

	1
--	---

20. Pozorno pročitaj izvore i odgovori na pitanja.

I. Izvor:

Popularnost američke vlade opada, najvjerojatnije zbog zakona o prohibiciji. Jer ništa nije pogubnije za vlast od donošenja zakona koji ne može provesti. Javna je tajna da je opasan porast kriminala u ovoj zemlji usko povezan sa zakonom o prohibiciji. (Albert Einstein, fizičar)

II. Izvor:

Ne smijemo zaboraviti da prohibicija čini najveći napor za dobrobit čovječanstva u cijeloj dosadašnjoj povijesti. (...) Velika većina građana poštuje Ustav i zakon o prohibiciji, unatoč tomu što priličan broj utjecajnih građana to ne čini te tako dovodi našu vladu u neugodan položaj. (Roy Haynes, glazbenik)

Izvor: Krešimir Erdelja – Igor Stojaković, Tragom prošlosti 8, (Zagreb: Školska knjiga, 2014.), 28.

20.1. Objasni što je prohibicija i navedi točne godine od kad do kad je trajala.

	1
--	---

20.2. Što je problem u provedbi zakona o prohibiciji prema Haynesu, a što prema Einsteinu?

21. Zaokruži dvije netočne tvrdnje o promjenama u međuratnome razdoblju.

	1
--	---

- A. U Hrvatskoj i svijetu dolazi do popularizacije sporta, osobito odbojke.
- B. Popularni postaju kriminalistički romani Agathe Christie.
- C. Znanstvena se fantastika popularizirala čitanjem knjiga.
- D. Nastaju prvi stripovi o superherojima.

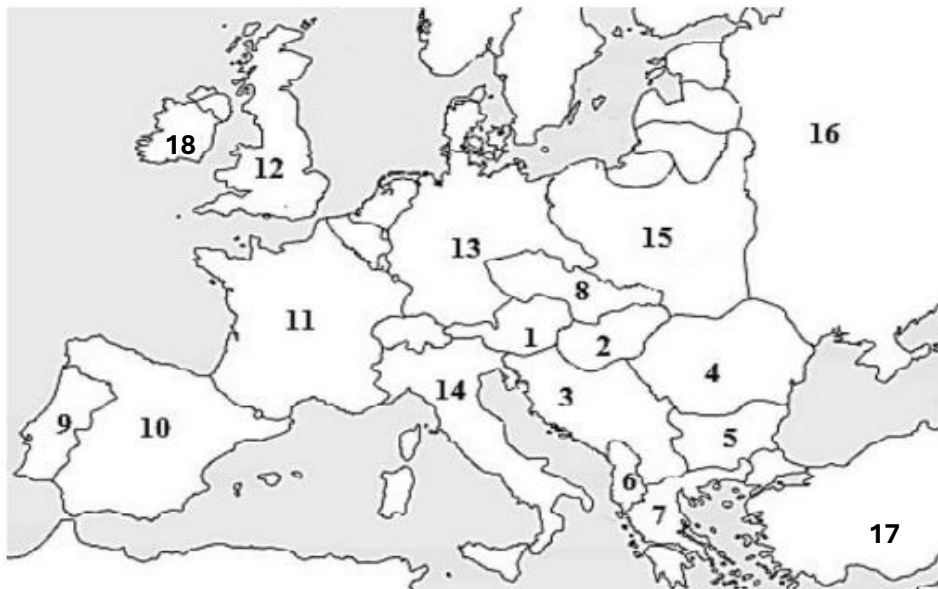
	2
--	---

22. Koje je promjene donijela subkultura Flappers? Zaokruži netočan odgovor.

- A. Prihvatanje tradicionalnih norma ponašanja.
- B. Prihvatanje pretežno muških aktivnosti.
- C. Popularizaciju jazza i charlestona.
- D. Prihvatanje nove mode (LBD).

	1
--	---

23. Pozorno prouči prikazani povijesni zemljovid i odgovori na pitanja.

23.1. Kojim su brojevima označene nove države nastale raspadom Austro-Ugarske?

	1
--	---

23.2. Navedi godinu nastanka i naziv sporazuma o poslijeratnoj podjeli interesnih sfera na Bliskome istoku sklopljenoga između država označenih brojem 11 i brojem 12.

	2
--	---

23.3. Gdje je sklopljen mirovni sporazum s državom označenom brojem 1, a gdje s državom označenom brojem 2?

	2
--	---

23.4. Koji niz određuje točan kronološki slijed navedenih događaja svjetske povijesti između dvaju svjetskih ratova?

	1
--	---

- A. građanski rat u Španjolskoj → dolazak fašista na vlast u Italiji → početak velike gospodarske krize → dolazak nacista na vlast u Njemačkoj
- B. početak velike gospodarske krize → dolazak fašista na vlast u Italiji → dolazak nacista na vlast u Njemačkoj → građanski rat u Španjolskoj
- C. dolazak nacista na vlast u Njemačkoj → dolazak fašista na vlast u Italiji → početak velike gospodarske krize → građanski rat u Španjolskoj
- D. dolazak fašista na vlast u Italiji → početak velike gospodarske krize → dolazak nacista na vlast u Njemačkoj → građanski rat u Španjolskoj

24. Pozorno prouči prikazani povijesni zemljovid i odgovori na pitanja.

24.1. Kako se prvotno (od 1918. do 1921. g.) zvala država označena brojem 4?

	1
--	---

24.2. Kad i gdje je potpisan ugovor kojim je „riješeno” Jadransko pitanje?

	1
--	---

24.3. Navedi naziv otoka, označenoga strelicom, koji je toj državi tim ugovorom oduzet.

	1
--	---

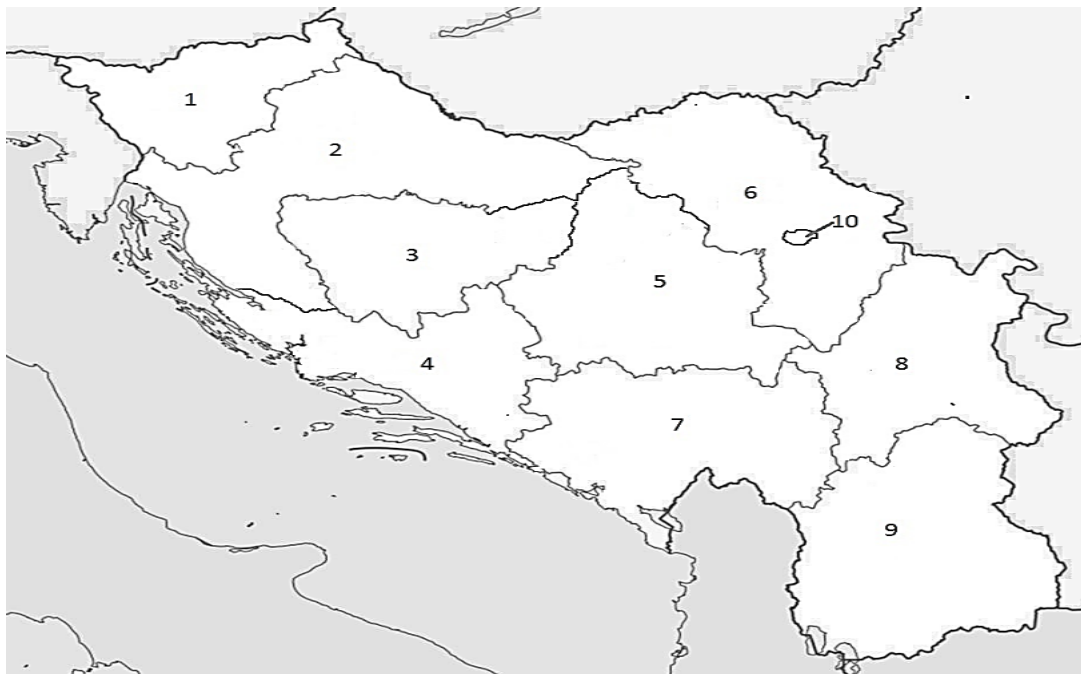
24.4. Koji od četiriju predloženih navoda odgovara označenom mjestu (?) na vremenskoj lenti?

- A. Krvavi Uskrs
- B. Krvavi Božić
- C. Božićni ustanak
- D. Uskrsni ustanak

	1
--	---

25. Pozorno prouči prikazani povijesni zemljovid i odgovori na pitanja.

25.1. Navedi točan datum nastanka teritorijalne podjele države prikazane na zemljovidu?

	1
--	---

25.2. Kakav je bio njezin prethodni upravno-teritorijalni ustroj?

	1
--	---

25.3. Navedi naziv upravno-teritorijalnoga područja označenoga brojem 5.

	1
--	---

25.4. Koji niz određuje točan kronološki slijed navedenih događaja iz hrvatske povijesti između dvaju svjetskih ratova?

- A. formirana vlada Milana Stojadinovića → donesen Oktroirani ustav → objavljene Zagrebačke punktacije → ubijen kralj Aleksandar
- B. ubijen kralj Aleksandar → donesen Oktroirani ustav → objavljene Zagrebačke punktacije → formirana vlada Milana Stojadinovića
- C. donesen Oktroirani ustav → objavljene Zagrebačke punktacije → ubijen kralj Aleksandar → formirana vlada Milana Stojadinovića
- D. objavljene Zagrebačke punktacije → donesen Oktroirani ustav → ubijen kralj Aleksandar → formirana vlada Milana Stojadinovića

	1
--	---